

Fotod: Marta Konovalov, Kärt Petser

Rottide poolt auklikuks näritud kudum võib omada potentsiaali areneda samal moel nagu arenevad kompostpeenrad koos sinna panustatud kihtidega. Kuigi parim aeg parandamiseks on enne augu ilmumist⁶, tasub rõivaid parandamise ja kulumiste vahepeal kanda, et ka need saaks koos kandjaga protsessis osaleda. Selleks, et rõivad ei närbuks, on oluline neile paigates vajalikku hoolt pakkuda. Käsitsi nõeludes saab auk suurema tõenäosusega parandatud kui õmblusmasina välja võtmiseks õiget hetke oodates – tegutseme justkui aeglasemalt, aga tegu saab tehtud. Samal moel toimivad maasse torgatud tokid rituaalina, mille läbi alustada praegu hoolitsemist tuleviku eest. Teistega jagatud tegevus väe(s)tab nii tehtut kui ka tegijat. Nii nagu talgute korras rajatud peenar on toekam kui üksi rassisides tehtu.

Fotod: Marta Konovalov, Kärt Petser

⁶ Maris Taul kirjutab oma õpikusse pühenduseks Eesti vanasõna “Paranda, kui paras aeg”. Vanasõna on hea näide sellest, kuidas õigel hetkel sekkudes nõuab tegevus palju vähem ressursse – parandades siis, kui alles ilmuvad esimesed kulumise märgid või auk on alles väike, hoiame ära edasise kahju ja vajame tööks vähem aega ning materjale. Taul, Maris 2024. *Parandame ja nõelumme*. Türi: Saara kirjastus.

AEDLIK AEGLUS

Aedlik aeglus aitab märgata ja väärtustada tegevusi, mis ei anna kohest tulemust, vaid panustavad väikeste sammude kaupa aia ja aedniku õitsengusse tulevikus. Toetades edasihoidlikku¹ mõttelaadi ja sellele toetudes panustab meetod teadmiste korjesse argistest praktikatest ja äärealadelt.

Kavandades iga tegevust nagu aeda, tuleb mõelda planeeritud eesmärkide jõukohasusele ja ajale kui ressursile, mida teadlikult jagada. Aedlik aeglus ei välista loovust ega tootlikkust, vaid kutsub meid märkama tegude tähendusi ja seoseid süsteemi suurema osana. Aeglustudes on aednik aktiivne, valides teadlikult tegutsemise mahtu ja kaaludes hoolega sammu suurust.

Hetkel tuleviku jaoks tehtavatest pisikestest sammudest saab nende kordamisel aeglustumise rituaal, läbi mille panustame nii aia kui ka aedniku heaolule.

¹ Nummert, Marian 2023. *Mariani Permakultuur*. <https://www.instagram.com/p/C1CZj26MX79/>. (vaadatud 19.12.2023).

Tihti teeme kiirustades otsuseid, mis kulutavad arutult nii meie enda kui ka planeedi ressursse. Mis oleks, kui leiaksime lõputu võidujooksu asemel aega hoolitseda tuleviku eest ning seeläbi aia ja aedniku eest ka tänases hetkes?

Meetod on inspireeritud permakultuuri praktikatest,² kus üheks eetiliseks põhimõtteks on hool maa eest. Lisaks panustame aia eest hoolitsedes iseenda heaolule. Kogu õitseng on vastastikune ning hoolitsedes maa eest hoolitseme tegelikult iseenda tuleviku eest.³

Aias muutuvad asjad ei millestki millekski⁴ siis, kui tekib idee ja astume esimesi samme selle suunas. Näiteks muutub aed permakultuuri aiaks siis, kui hakata esimesi põhimõtteid rakendama, mitte siis, kui see saab valmis. Selle juures on rõhk protsessil ja hoolet. Kordused muudavad aedliku aegluse rituaalseks tegevuseks. Aedlik aeglus toetab ümbritsevaga suhestumist ja fookuse nihkumist ootamatutesse kohtadesse ning seda praktiseerides võid avastada midagi, mida esialgu ei otsinud.

Aeda omapoolseid hoole kihte lisades ja tegevust teadlikult korrates oleme ümbritsevaga pikaajalises suhtes. Aedlikult aeglustudes toetame aia ja aedniku arengut ka siis, kui me ei saa parasjagu panustada. Vahel on hea lasta asjadel lihtsalt olla, ilma sekkumata. Mõned kogemused vajavad settimist, enne kui uued mõtted saavad pinnale kerkida. Siis on hea triivida äärealadele, et seal omasoodu toimuvat märgata – muutused saavad alguse just peavoolust väljas.

Vaata lisaks, kuidas käsitöö ja sellega kaasnev aeglustumine toetab tasarengu mõttelaadi meetodikaardilt „Ressursikulukate mustrite lagundamine”.

Harjutusi

- Kavanda oma tegevusi nagu kavandaksid aeda – mõtle läbi oma eesmärgid, jaota suurem plaan väikesteks jõukohastest tegevusteks ning vali eesmärkidele vastavad taimed, mida istutada ja seemned, mida külvata.
- Väärtusta äärealasid, seal saad toimetada korilasena, kogudes ande, mille kasvu sa ei ole ise teadlikult panustanud. Korjata võid nii taimi kui ka teadmisi.
- Vaatle ja märka erinevatel aastaegadel, millist muutust sinu panus kaasa toob. Ole teadlik, mis toimub siis, kui sina parasjagu ei panusta.
- Istuta taim, mis hakkab vilja kandma alles aastate pärast (näiteks sara-puu või viinapuu). Paku sellele vajalikku hoolt hoolitsedes seeläbi ka tuleviku ja tulevaste põlvete eest.
- Märki üles aias tehtu, võimalusel kirjuta ja joonista käsitsi. Päevik on tööriist mõtete arendamiseks.
- Nõelu kinni üks pisike, argine auk. Korda tegevust uue augu ilmumisel. Märka uute mustrite ilmumist.
- Pista tokk maasse⁵ – ka see väike tegu suurendab mitmekesisust pakudes lindudele kohta, kus puhata. Seejuures saavad nad väljaheidetega aeda seemneid levitada.
- Luba ja märka loovust argistes tegevustes. (Loome)praktikale keskendumine saab toetada aeglust. Aedlikku aeglust võib rakendada ka näiteks digiprügi koristades – muutes selle argiseks rituaaliks võib tegevusel olla lõpuks märkimisväärne mõju.

2 What is Permaculture? *Permaculture in New Zealand*.
<https://permaculture.org.nz/permaculture-basics/> (vaadatud 01.12.2024)

3 Kimmerer, Robin Wall 2024 [2013]. *Lõhnheina põim. Loodusrahvaste tarkus, teaduslik uurimistöö ja taimede õpetused*. Tlk Inna Feldbach. Postimees kirjastus.

4 Vaata ka Koren, Leonard 2008 [1994]. *Wabi-sabi for Artists, Designers, Poets & Philosophers*. Berkeley: Stone Bridge Press ja Koren, Leonard 2015. *Wabi-Sabi: Further Thoughts*. Imperfect Publishing.

5 Täname selle mõtte eest Marian Nummertit.